

ЈАВНИ ИНТЕРЕС И ЛОКАЛНА САМОУПРАВА

Проф. др Јелена Вучковић

Проблем

- Јавни интерес се остварује на нивоу републике (државе) али и на нивоу јединица локалне самоуправе (општине, града и градске општине).
- Да ли ови интереси могу доћи у сукоб?
- Ако се јавни интереси остварују на републичком и локалном нивоу онда је логично да они могу доћи у сукоб.
- Држава онда настоји на наметне своје интересе као јавне и интересе већег степена општости и важности а локална заједница "своје" јавне интересе принуђена је да брани и покуша да на разне начине заштити.
- Та заштита може бити фактичка, политичка и правна. Ко је надлежан да констатује колизију интереса и ко је надлежан да пружи заштиту повређеним и угроженим јавним интересима било да се ради о државним или локалним јавним интересима?
-

Теоријски контекст

- Јавни интереси се, с обзиром на државну територију, могу поделити у три групе:
- 1) опште (централне) интересе, који постоје на нивоу централне државе,
- 2) регионалне и покрајинске интересе, који постоје на појединим већим или мањим деловима државе и
- 3) локалне интересе, који постоје и остварују се на појединим малим подручјима односно местима.
- Према овој подели, разликујемо општу или централну јавну управу, регионалну и локалну јавну управу као видове децентрализоване управе који остварује децентрализоване али и своје "аутономне" јавне интересе, који се могу назвати и непосредни интереси грађана или послови/ствари од непосредног интереса за грађане локалних колективитета.

Локални интереси

- На територији локалне самоуправе задовољавају се одређене потребе од непосредног интереса за грађане.
- локални интерес је непосредни интерес грађана, који је настао у том локалном амбијенту као аутономан интерес одређене заједнице, а не споља наметнут.
- Локални интереси су интереси који су утемељени на потребама грађана и који из тих потреба произилазе.

Какав је однос између ових јавних интереса?

- Прво, често је тешко направити разлику између ових јавних интереса, која иначе може да се јави, па и да прерасте и у сукоб "јавних интереса".
- Сигурно је да између њих мора да постоји сагласност, односно у крајњој линији не смеју бити у супротности.
- Све су то јавни интереси и између њих мора да постоји хармонија и склад.
- Она сигурно не би требало да се успоставља присилом и репресивном хијерархијом.
- мора да постоји обавеза за органе да се јавни интереси остварују, унапређују и штите али и да постоји истовремени утицај и контрола општег („јавног“) интереса на регионални (јавни) и локални (јавни) интерес.
- Паралелно са тим треба да постоји и механизам заштите локалних јавних интереса како се они не би изгубили.

- треба да постоје правна средства и поступци заштите регионалног и локалног интереса који могу бити угрожени или повређени од стране централних (јавних) интереса, који се представљају као општи интерес а реч је о државном интересу, као целини (интересу државе) или о интересу владајуће политичке странке (интересу политичке странке), која своје интересе приказује као државне, односно опште.
- Са друге стране, и централни (јавни, општи) интерес, може бити повређен или угрожен регионалним или локалним интересима.
- Политички и правни проблем настаје у случају сукоба општег интереса са регионалним и локалним јавним интересима, али и обрнуто.

Појам интереса

- Интерес је једна психолошка али и социјална категорија.
- Тај се интерес разоткрива као пука себичност, као егзистенцијални дискурс на тему: „имати, бити, моћи“. То је анимална жеђ индивидуе која води „рату свију против свих“ и „вучјим законима“ који се доживљавају као природни. То природно стање постаје друштвено тек посредством апсолутне власти државе - Хобсовог Левијатана.

Општи интерес

- интерес читавог друштва.
- Тај општи интерес није сума појединачних интереса, из разлога што се они по својој природи не могу сабирати нити усклађивати јер су у сукобу (размена роба, конкуренција на тржишту итд.).
- То је интерес који је од суштинског значаја за опстанак једне друштвене заједнице.

Општи интерес

- 1. општи интерес је поредак. Општи интерес је интерес заштите тог поретка, интерес његовог обнављања и адаптације, а ове послове неопозиво обавља држава.
- 2. општи интерес јесу „правила игре“. Наиме, са аспекта индивидуа може се говорити о правилима игре које држава штити тако да се сваки појединац може упустити у односе са другим, јер се у њима мање-више јемчи равноправност.
- 3. општи интерес се јавља и као национални интерес. Држава је историјска категорија, која настаје на одређеној територији. Самим тим општи интерес не може бити схваћен апстрактно, него искључиво као реални историјски моменат, моменат функционисања државе и друштва.

Појединачни и групни интерес

- Ако се интереси посматрају у реалном социјалном контексту (социолошки приступ) треба рећи да појединачни интереси егзистирају у оквиру групних интереса (јасно или нејасно), а **општи интерес** се појављује као консеквенца интереса најмоћнијих, доминантних група.
- Групни интерес је оно што повезује људе у групу, то је интерес групе - већег броја појединаца па је зато апстрактан у односу на појединачни интерес.
- појединачни интереси не стварају групни интерес. То су два различита нивоа или облика акције. Група иако реалан носилац интереса тај интерес остварује у склопу неке организације, нпр. интересна група, синдикат, политичке странке итд. Групни интерес може бити делотворан само као организован интерес посредством организације која га заступа.

Јавни и приватни интерес

- је интерес целе друштвене заједнице или појединих њених знатних делова о коме право мора да води рачуна.
- Право мора увек да штити јавни интерес. Оно што стоји као антипода јавном је приватни интерес.
- не значи да Право не треба да штити и одређене приватне интересе. Међутим, приватни интереси се штите само ако су експлицитно и јасно одређени правом а јавни интереси се штите увек и друго, приватни интереси се штите само ако су у сагласности са јавним интересом, никако ако су у колизији са њим.

Јавни и приватни интерес

- Са друге стране, правна заштита приватних интереса представља јавни интерес, односно у јавном је интересу.
- Према томе, право пружа одговарајућу правну заштиту и приватним интересима било зато што су приватни интереси истовремено и јавни интереси или то нису али се они морају налазити у границама јавног/јавних интереса.
- Јавни интерес је максимални оквир у коме се морају кретати приватни интереси да би уживали правну заштиту, при чему се правна заштита приватних интереса остварује у јавном интересу.

Појам јавног интереса

- Ако је теоријски релативно лако одредити шта је то јавни интерес, то је веома тешко учинити у пракси.
- Право веома ретко пружа прецизну одредбу јавног интереса. Оно оставља надлежном органу да цени, зависно од околности конкретног случаја шта је јавни интерес и да ли он уопште постоји.
- Јавни интерес се може схватити у ширем и у ужем смислу.
- У ширем смислу то је такав интерес који је од значаја по друштвену заједницу.
- Под јавним интересом у ужем смислу подразумевамо јавни интерес у смислу неког закона нпр. у смислу Закона о општем управном поступку (ЗУП-а) у коме стоји да се јавним интересом сматра живот и здравље људи, јавна безбедност, јавни мир и поредак, јавни морал, несметано функционисање привреде.

Појам локалног интереса

- Локалне интересе треба да остварују локални органи, који су у већој или мањој мери независни од центра али у границама утврђеним законом.
- Државни органи, уместо непосредног обављања локалних послова, обезбеђују контролу (надзор) законитости и правилности њиховог обављања.
- Контрола централних органа може бити по сл. дужности или по захтеву заинтересованих лица.
- Циљ те контроле је оцена квалитета рада локалних органа и то по правилу оцењује се само законитост у обављању послова.

Контрола локалног интереса

- Контрола над вршењем послова у организационом смислу (субјект контроле) може бити у рукама једног централног органа (министарства специјалне надлежности за локалну самоуправу који води посебну бригу о раду локалне самоуправе) или да свако поједино министарство (ресорни централни орган) врши контролу (надзор) послова локалних органа, сваки у свом домену.